

Posudek na diplomovou práci Jakuba Kaiseršata, „JUDr. Bedřich Schwarzenberg (1862-1936), významná osobnost českých dějin 19. a 20. století, Praha 2007, 109s.+32 s. obrazových příloh.

Tématem diplomové práce kol. J. Kaiseršata je pozapomenutá osobnost Bedřicha Schwarzenberga, příslušníka staré rodové šlechty habsburské monarchie, který ovšem projevoval nadstandardní pochopení a vstřícnost k občanským elitám české společnosti závěru 19. a prvních desetiletí 20. století. Díky svým postojům a kontaktům byl „přijatelný“ i v době první Československé republiky a zůstal v čele některých významnějších institucí zemědělského a kulturního charakteru. Předložený text náleží k pracím z oblasti vývoje elit ve zkoumané době a jako tzv. „případová studie“ (Fallstudie) na příkladu konkrétní osobnosti odpovídá na některé otázky jejich zařazení, aktivit i významu ve sféře politické, ekonomické, kulturní aj. na konci dlouhého 19. století a především v bouřlivém století 20. V současném stádiu výzkumu může také logicky jít, což si diplomant plně uvědomuje, pouze o úvod do dané problematiky, ale je třeba říci, že o úvod kompetentní a postavený na znalostech z oblasti pomocných věd historických, zejména genealogie, dějin správy i historie jako takové.

Přivítat je třeba skutečnost, že kol. Jakub Kaiseršat si zvolil téma z fondů Státního oblastního archivu v Třeboni, jehož je „nastupujícím“ pracovníkem, archivní dokumenty důsledně prostudoval a podrobil kvalifikované analýze. Rovněž je zřejmé, že svým rodinným zázemím i názory náleží mezi tzv. „schwarzenberáky“, jak bylo této jihočeské skupině zemědělsko-lesnických archivářů přezdíváno. Nicméně napsal širší biografii a nepodlehli riziku sepsání hagiografie, které je v takových případech značné. Aristokracii nepochybně obdivuje a vzhlíží k ní se zjevnými sympatiemi, do budoucna bych proto považoval za žádoucí přece jen určitý racionální odstup. Chápu však, že Bedřich Schwarzenberg – na rozdíl od jiných členů rodu – nabízí jen málo kritických sekvencí, snad jen u odhadu státoprávního a politického vývoje, kde však těžko mohl překročit vlastní stín, či u efektivity podnikání. (Např. u Felixe Schwarzenberga je „machiavelismus“ dost zřetelný.) Přivítat lze i dobrou znalost memoárů a literatury, která zkoumá šlechtickou společnost v českých zemích dané doby, jež se sledována s rozhledem a náležitou kritičností.

Kapitoly s nástinem dějin rodu do počátku 19. století a o schwarzenberské primogenituře a sekundogenituře jsou ouverturou dalšího textu. V poměrně koncizní zkratce podávají sledovanou problematiku a dokládají schopnost diplomanta pracovat s odbornou literaturou a vytěžit z ní podstatnější informace. Jistá výtka by mohla směřovat na příliš

„genealogický“ postup výkladu, kde vývoj rodu by měl být více podán v návaznosti na vývoj společnosti v Předlitavsku a zejména v Čechách.

Stěžejní částí díla jsou partie věnované přímo osobnosti Bedřicha Schwarzenberga, kde se kol. J. Kaiseršat v plastickém a instruktivním nástínu snažil vylíčit jeho rodinné zázemí, osobní život i veřejné aktivity. Určitou disproporci spatřuji ve skutečnosti, že cca dvě třetiny textu této části se zabývají rodinou a osobním životem a pouze jedna třetina veřejnou činností. Jde-li – jak diplomant v názvu uvádí o „významnou osobnost“ – očekával bych výklad spíše v obráceném gardu. Kvantitativní proporce jsou samozřejmě sekundární, méně šťastné však je, že zkoumanou osobnost nazírá až příliš „z vnitřku“ na základě dokumentů uchovávaných v rodovém archivu. Tento pohled by měl být více doplněn o prameny, jež by ji přiblížily „z vnějšku“, tj. prizmatem úředních institucí, samosprávných orgánů, spolkových organizací aj. Zevrubněji by měl být propracován závěr, v němž jsou některé závažné skutečnosti pouze naznačeny. V předložené podobě se čtenář může domnívat, že na důkladnější analýzu veřejné činnosti Bedřicha Schwarzenberga a na závěr již diplomantovi nezbyl čas. Pozitivně hodnotím seznam pramenů a literatury, poznámkový aparát a rozsáhlou obrazovou přílohu, které jsou vskutku „hodny“ archiváře.

Diplomová práce kol. Jakuba Kaiseršata má po stránce heuristické, kritické a interpretační odpovídající úroveň, je přínosem pro výzkum elit v moderní společnosti českých zemí i v oblasti genealogie a lze ji s dobrým svědomím doporučit k obhajobě.

V Praze, dne 1. září 2007

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.